

Margaret Eleanor Atwood (n. 1939) este o binecunoscută scriitoare canadiană – poetă, romancieră, eseistă și critic literar – a cărei operă a fost tradusă în peste patruzeci de limbi. Devenită celebră în special pentru romanele sale, printre care se numără *Femeia comestibilă* (1969), *Femeia-oracol* (1976), *Ochiul de pisică* (1988), *Mireasa Hoțomană* (1994), *Alias Grace* (1996) și *Asasinul orb*, care i-a adus prestigiosul Booker Prize în anul 2000, Atwood este revendicată de mișcarea feministă de pretutindeni datorită puternicelor personaje feminine portretizate în cărțile sale.

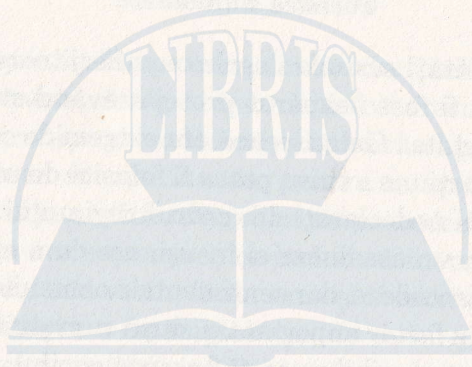
Faimosul roman *Povestea Slujitoarei* a fost încununat cu Premiul Governor General și trofeul Arthur C. Clarke, ocupându-și locul binemeritat în rândul distopiilor literare alături de 1984 a lui George Orwell și *Fahrenheit 451* a lui Ray Bradbury. Adaptarea cinematografică a cărții a fost semnată de regizorul Volker Schlöndorff.

MARGARET ATWOOD

POVESTEA SLUJITOAREI

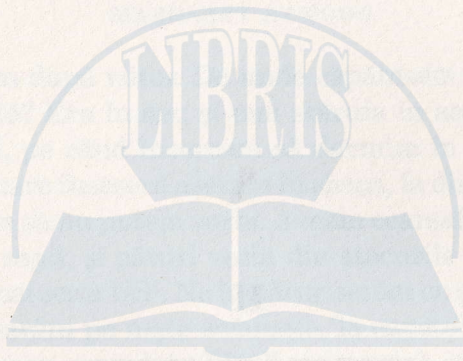
Traducere din limba engleză
și note de Diana Marin-Caea





CUPRINS

I. Noapte	7
II. Cumpărături	11
III. Noapte	51
IV. Sală de așteptare	57
V. Un pui de somn	91
VI. Gospodărie	103
VII. Noapte	133
VIII. Zi de naștere	141
IX. Noapte	187
X. Rulouri pentru suflet	195
XI. Noapte	249
XII. La Izabela	257
XIII. Noapte	335
XIV. Salvare	343
XV. Noapte	373
Note istorice	381



Capitolul 2

Un scaun, o masă, o lampă. Sus, pe tavanul alb, un ornament în relief de forma unei cununi din frunze, având în centru un spațiu gol acoperit acum cu tencuială, ca un chip căruia i s-a scos un ochi. Probabil că acolo fusese cândva un candelabru. Nu mai exista nimic de care să poți prinde o frânghie.

O fereastră, două perdele albe. Sub fereastră, o băncuță cu o pernă deasupra. Când fereastra e pe jumătate deschisă – se deschide doar pe jumătate – poate intra aerul, făcând perdelele să se miște. Pot să stau cu mâinile împreunate, pe scaun sau pe băncuța de la fereastră, și să privesc toate astea. Prin fereastră intră și lumina soarelui, căzând pe podeaua din șipci înguste și foarte lustruite. Simt mirosul de ceară pentru pardoseală. Pe podea se află un covor oval, țesut din cârpe. Țasta-i genul de decorațiuni pe care-l preferă: artă populară veche, realizată de femei în timpul lor liber, din lucruri care nu mai sunt folosite. O întoarcere la valorile tradiționale. Nu faci risipă – nu-ți lipsește nimic. Eu nu mă risipesc. Atunci de ce simt că-mi lipsește ceva?

Deasupra scaunului, pe un perete se află un tablou înrămat, dar fără sticlă: o reproducere fotografică a unei acuarele în care apar flori – niște stânjenei albaștri. Florile încă mai sunt permise. Oare fiecare dintre noi are aceeași reproducere, același scaun, aceleași perdele albe? Din stocurile guvernamentale?

Gândiți-vă că sunteți în armată, zicea Mătușa Lydia.

Un pat. De o singură persoană, cu saltea de fermitate medie, acoperită cu o cuvertură mișoasă de culoare albă. Patul folosește doar ca să dormi în el; sau ca să nu dormi. Încerc să nu-mi fac prea multe gânduri. La fel ca toate celelalte lucruri, și gândurile trebuie raționalizate. Sunt o grămadă de lucruri la care nu mă simt în stare să mă gândesc. Statul pe gânduri îți poate micșora șansele de-a rezista, iar eu nu vreau să mă dau bătută. Știu de ce nu e pusă sticlă peste reproducerea acuarelei cu stânjeneii albaștri, de ce se deschide fereastra doar pe jumătate și de ce are geam incasabil. Nu se tem că am putea fugi. N-am avea cum să ajungem prea departe. Se tem însă că am evada pe alte căi, cele pe care le poți deschide în tine însăși dacă ai un obiect tăios.

Așa deci. În afara acestor detalii, încăperea ar putea aduce cu o cameră de oaspeți de la un colegiu, destinată unor musafiri mai puțin importanți, sau cu o cameră dintr-o pensiune de odinioară, pentru doamne cu mijloace limitate. Așa cum suntem noi acum. Mijloacele ne-au fost limitate – acelora dintre noi care mai avem mijloace.

Însă un scaun, lumina soarelui și niște flori nu sunt lucruri de lepădat. Sunt vie, trăiesc, respir, îmi întind palma desfăcută în lumina soarelui. Locul în care mă aflu eu nu e o închisoare, ci unul privilegiat, după cum mi-a spus Mătușa Lydia, căreia îi plăcea să facă distincții clare între lucruri: erau fie într-un fel, fie într-altul.

Sună clopotul care măsoară trecerea timpului. Aici, timpul e măsurat de bătaia clopotelor, așa cum se întâmpla pe vremuri la mănăstiri. Și, tot ca la mănăstiri, avem puține oglinzi.

Mă ridic de pe scaun, înaintez prin lumina soarelui cu tălpile încălțate în pantofii roșii cu toc jos, care nu-ți strică

șira spinării și nu-s buni pentru dans. Mănușile roșii zac pe pat. Le iau și mi le trag pe mâini, deget cu deget. Cu excepția aripilor care îmi înconjoară chipul, totul e roșu: culoarea sângelui, cea care ne caracterizează. Fusta largă și lungă până la glezne se adună sus într-o betelie turtită care urcă până peste sâni, iar mânecile sunt și ele largi. Și aripile albe țin de obligațiile care ne-au fost impuse: rolul lor este să nu putem vedea, dar nici să nu fim văzute. Nu mi-a stat niciodată bine în roșu; culoarea asta nu mi se potrivește. Iau coșul de cumpărături și mi-l pun pe braț.

Ușa camerei – nu-i camera *mea*, refuz să spun că-i *a mea* – nu-i încuiată. De fapt, nici nu se închide cum trebuie. Ies în holul lustruit pe mijlocul căruia e întinsă o mochetă de un roz-prăfuit, arătându-mi calea, asemenea unei cărări din pădure sau a unui covor pentru capete încoronate.

Mocheta se pliază și coboară în josul scării, iar eu cobor odată cu ea, cu o mână pe balustrada care, dintr-un copac cum era odată, a fost transformată într-un alt secol în ceea ce e azi, apoi a fost lustruită de-atâta folosire, căpătând un luciu cald. Casa – din epoca victoriană târzie – a fost construită pentru o familie numeroasă și bogată. În hol se află o pendulă mare care drămuiește timpul, apoi urmează o ușă ce duce spre salonul pentru mame aflat în față – e decorat în culorile cărnii și încărcat de simboluri. Un salon în care nu mă așez niciodată: stau doar în picioare ori în genunchi. La capătul holului, deasupra ușii de la intrare este o fereastră din sticlă colorată, în formă de evantai, cu flori roșii și albastre.

Acolo, pe un perete al holului, a mai rămas o oglindă. Dacă îmi răsucesc capul astfel încât aripile albe care îmi încadrează fața să-mi îndrepte privirea către ea, o pot vedea în timp ce cobor scările: o oglindă de perete mare, rotundă, convexă ca ochiul unui pește, cu reflexia mea distorsionată

ca o umbră, ca o parodie a ceva, ca un personaj de basm îmbrăcat într-un veșmânt roșu, lăsându-se purtată în jos, către o clipă de neatenție care-i aidoma pericolului. O Soră scăldată în sânge.

La capătul scării se află un cuier pentru pălării și umbrele, din acela din lemn curbat, cu brațe lungi și îndoite, răsucindu-se pentru a deveni cârlige în forma lăstarilor de ferigă. De el sunt atârinate mai multe umbrele: una neagră, pentru Comandant, una albastră, pentru Soția Comandantului și una care mi-a fost repartizată mie, de culoare roșie. Las umbrela la locul ei, pentru că fereastră îmi spune că e o zi însorită. Mă întreb dacă Soția Comandantului se află sau nu în salon. Nu stă tot timpul așezată. Uneori o aud plimbându-se în sus și-n jos, un pas greoi și-apoi unul ușor, pe urmă bocănitul slab al bastonului ei pe covorul de un roz-prăfuit.

Înaintează pe hol, trecând pe lângă ușa salonului și pe lângă cea care dă în sufragerie, apoi deschid ușa din capătul holului și pătrund în bucătărie. Aici nu mai miroase a ceară pentru mobilă. Înăuntru se află Rita, care stă la masa de bucătărie acoperită cu o melamină albă care s-a mai ciobit prin unele locuri. Poartă rochia obișnuită a unei Marthe, de un verde-șters care aduce cu halatul unui chirurg de odinioară. Ca formă, veșmântul ei seamănă cu al meu – e lung și făcut să acopere totul, dar are deasupra un șorț prins pe după gât și-i lipsesc aripile și vâlul. Când iese afară își pune vâlul, dar nimănui nu-i prea pasă de cei care ar putea vedea fața unei Marthe. Are mânecile suflecate până la coate, lăsându-i la vedere brațele cu piele închisă la culoare. Face pâine, izbind cocloașele de aluat pentru a le mai frământa rapid încă o dată, înainte să le dea forma potrivită.

Rita mă vede și dă din cap – e greu de spus dacă în chip de salut sau doar ca să arate că m-a văzut –, apoi își șterge mâinile pline de făină pe șorț și începe să scotocească prin sertarul bufetului după caietul de cupoane. Rupe încruntată trei cupoane și mi le dă. Ar putea avea un chip blând dacă ar zâmbi. Dar încruntarea n-are nimic de-a face cu persoana mea: dezaprobarea ei se îndreaptă spre rochia roșie, cu tot ceea ce simbolizează ea. Are impresia că poate fi ceva molipsitor, ca o boală sau precum ghinionul.

Uneori trag cu urechea din spatele ușilor închise, lucru pe care nu l-aș fi făcut niciodată înainte. Nu trag prea mult cu urechea, pentru că nu vreau să fiu prinsă asupra faptului. Odată am auzit-o totuși pe Rita zicându-i Corei că ea nu s-ar înjosi așa. Nu ți-a cerut-o nimeni, i-a răspuns Cora. Și dacă s-ar întâmpla, ce-ai putea face?

M-aș duce în Colonii, a zis Rita. Ar putea să aleagă asta.

Laolaltă cu Nefemeile, să mori de foame și Dumnezeu mai știe ce altceva? a întrebat Cora. Haida de!

Curățau mazăre și, în ciuda ușii aproape închise, auzeam zornăitul boabelor tari căzând în castronul de metal. Am auzit-o pe Rita mormăind sau oftând, în semn de protest sau de aprobare.

În orice caz, ele fac treaba asta pentru toată lumea – a spus Cora – sau așa pretind ei. Dacă nu mi-aș fi legat trompele și aș fi fost cu zece ani mai tânără, puteam fi eu în locul ei. Nu-i chiar așa de rău. Nu poți s-o numești muncă grea.

Bine că nu sunt în locul ei, a zis Rita, iar eu am deschis ușa. Pe chipurile lor era acea expresie pe care o vezi la femei când te vorbesc pe la spate și cred că le-ai auzit: jenată, dar și puțin sfidătoare, ca și cum ar fi fost îndreptățite s-o facă. În acea zi, Cora s-a purtat cu mine mai frumos decât de obicei, iar Rita a fost mai ursuză.

Astăzi, în ciuda expresiei impenetrabile a Ritei și a buzelor ei bine strânse, mi-ar plăcea să stau aici, la bucătărie. Ar putea să vină și Cora de pe undeva, dintr-o altă parte a casei, cărând după ea sticla cu ulei esențial de lămâie¹ și pământul de praf, iar Rita ar face cafea – în casele Comandanților încă se mai găsește cafea adevărată – și noi ne-am așeza la masa de bucătărie a Ritei, care în realitate nu-i mai aparține Ritei mai mult decât îmi aparține mie propria masă, și am vorbi despre chinuri, suferințe și boli, despre dureri de picioare, de spate și tot soiul de necazuri pe care ni le pot pricinui trupurile noastre, asemenea unor copii obraznici. Am da din cap una către cealaltă ca să subliniem cele spuse, arătând că da, știm cum vine asta. Am face schimb de leacuri și ne-am întrece în enumerarea betesugurilor noastre; ne-am văicări încetișor, pe un ton scăzut, jelindu-ne ca porumbeii cuibăriți pe streșini. „Știu ce vrei să spui“, am zice. Sau am folosi o expresie învechită, pe care încă o mai auzi rostită de bătrâni: „Înțeleg încotro te-ndrepti“, de parcă vocea însăși ar fi un călător, sosind dintr-un loc îndepărtat. Ceea ce ar putea fi; ceea ce este.

Cum mai disprețuiam cândva astfel de vorbe! Acum tânjesc după ele. Îți dau măcar prilejul de-a vorbi.

Sau am putea bârfi. Marthele știu tot felul de lucruri, discută între ele, transmit din casă-n casă tot felul de știri neoficiale. La fel ca mine, ascultă și ele pe la uși, fără-ndoială, și văd tot felul de lucruri chiar și atunci când își feresc privirea. Le-am auzit câteodată, am prins câte ceva din discuțiile lor. „S-a născut mort.“ Sau: „I-a înfipt o andrea drept în burtă. Trebuie să fi fost din pricină c-o rodea gelozia.“ Ori vorbe insuflând speranțe deșarte: „A folosit

¹ Uleiul de lămâie este folosit adesea pentru a curăța diferite obiecte, pentru scoaterea petelor, pentru lustruirea lemnului, ca dezinfectant și ca insecticid.

dezinfectant pentru toaletă. I-a mers de minune, deși ai zice că el i-ar fi putut simți gustul. Trebuie să fi fost beat mort, dar au descoperit-o, vezi bine.“

Sau aş putea-o ajuta pe Rita să facă pâine, cufundându-mi mâinile în materia aceea caldă care nu-ți opune aproape nicio rezistență și care aduce atât de mult a carne. Tânjesc să ating altceva decât țesături și lemn. Mă mistuie dorința de-a face asta. Dar chiar dacă ar fi s-o cer, chiar dacă aş încălca până într-atât buna cuviință, Rita n-ar îngădui așa ceva. S-ar teme prea tare. Marthele nu trebuie să fraternizeze cu noi.

„A fraterniza“ înseamnă „a te purta ca un frate“. Așa mi-a spus Luke. Mi-a spus că nu există un cuvânt similar care să însemne „a te purta ca o soră“. Ar fi trebuit să fie „a sororiza“, a zis el. Vine din latină. Îi plăcea să știe detalii de soiul ăsta. Etimologii ale cuvintelor, întrebuițări neobișnuite ale acestora. Aveam obiceiul să-l tachinez pentru pedanteria lui.

Iau cupoanele din mâna întinsă a Ritei. Pe ele sunt desenate lucrurile pe care le poți obține în schimb: douăsprezece ouă, o bucată de brânză, o chestie maronie care ar trebui să fie o bucată de carne pentru friptură. Le pun în buzunarul cu fermoar pe care-l am în mânecă și-n care-mi țin permisul.

— Zi-le să fie proaspete ouăle, spune ea. Nu ca data trecută. Și zi-le să-ți dea un pui, nu o găină. Zi-le pentru cine sunt, ca să n-o mai facă de oaie.

— Bine, răspund.

Nu-i zâmbesc. Ce rost are s-o ispitesc cu prietenia mea?